

Draagmoederschap

Marion Verwij-Didden
Katholieke Stichting Medische Ethiek
Online, 10 febr 2025

Draagmoederschap

Begrip

In [artikel 151b lid 3 Wetboek van Strafrecht](#) staat beschreven wat de juridische definitie van een draagmoeder is, namelijk:

“Als draagmoeder wordt aangemerkt de vrouw die zwanger is geworden met het voornemen een kind te baren ten behoeve van een ander die het ouderlijk gezag over dat kind wil verwerven, dan wel anderszins duurzaam de verzorging en opvoeding van dat kind op zich wil nemen.”

Het gaat er dus om dat de draagmoeder bewust zwanger wordt vanwege de kindervens van de wensouder(s). Het gaat dus niet om een ongeplande of ongewilde zwangerschap waarbij het kind wordt afgestaan aan de wensouder(s). Meestal is tenminste 1 van de wensouders genetisch verwant aan het kind.

Draagmoederschap

Vormen en procedures

- Eicel draagmoeder,
 - Laagtechnologisch of traditioneel, zelfinseminatie
 - Ambachtelijk
 - Genetisch verwant
- Donoreicel,
 - Van wensmoeder of donor.
 - Hoogtechnologisch, IVF
 - Genetisch niet verwant

Draagmoederschap

Betrokkenen

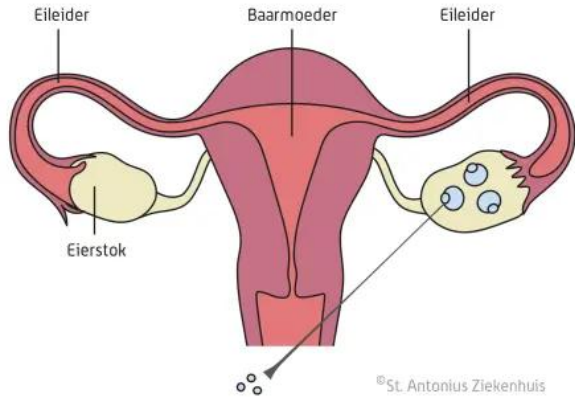

- Wensouder(s)
- Draagmoeder (en partner)
- Donor(en)

Draagmoederschap

Waarom?

- Ontbrekende baarmoeder,
 - Aangeboren afwijking, agenesie
 - Verwijderd
- Aanwezige maar niet-functionerende baarmoeder
- Gezondheidsrisico's zwangerschap

Draagmoederschap

Wetgeving

- Nu geen specifieke wetgeving voor draagmoederschap.
- Advies 2016: in het belang van alle betrokkenen wetgeving specifiek voor draagmoederschap.
- Nieuwe wetgeving in de maak.
 - nu nog in Wetboek van Strafrecht.
 - Ontmoedigingsbeleid.
- Gespecialiseerd jurist/advocaat
- Verwachtingen en afspraken helder vastleggen

Draagmoederschap

Wetgeving

Wetsvoorstel draagmoederschap

Huidige situatie

In Nederland wordt gebruik gemaakt van draagmoederschap terwijl hiervoor geen specifieke wettelijke regeling bestaat. Dit brengt risico's met zich, zoals:

Kans op uitbuiting van de draagmoeder

Langere tijd onzekerheid over wie er verantwoordelijk is voor het kind

Risico dat het belang van het kind niet voorop staat, maar de kinderwens van ouders

Hier willen we naartoe

Draagmoederschap vindt op een verantwoorde manier plaats, waarbij recht wordt gedaan aan de (kwetsbare) positie van alle betrokkenen. In de eerste plaats die van het (toekomstige) kind. Draagmoeder en wensouder(s) doen uit vrije wil mee aan het traject en zijn zich bewust van de impact die deze wijze van gezinsvorming op henzelf en het kind kan hebben.

Het wetsvoorstel draagmoederschap stimuleert ouders die kiezen voor draagmoederschap om een zorgvuldig traject in Nederland te doorlopen. Of, als zij kiezen voor een buitenlands traject, dat zij kiezen voor een traject dat voldoet aan vergelijkbare zorgvuldigheidseisen als die aan een Nederlands traject worden gesteld.

Betrokkenen kunnen (blijven) kiezen voor draagmoederschap buiten de regeling om. Het wetsvoorstel kan de risico's (in het buitenland) niet volledig wegnemen.

Wetsvoorstel binnenlands traject

De rechter beslist vóór de conceptie dat de wensouders meteen vanaf de geboorte de juridische ouders zijn van het kind als is voldaan aan bepaalde eisen, onder andere:

- Genetische band met minimaal één van de wensouders, tenzij medisch onmogelijk;
- De afstammingsgegevens zijn (op termijn) beschikbaar voor het kind;
- Voorlichting en counseling gevolgd door draagmoeder en wensouder(s);
- Duidelijke afspraken tussen draagmoeder en wensouders die de positie van de draagmoeder beschermen.

Wetsvoorstel buitenlands traject

Erkenning van ouderschap na draagmoederschap in het buitenland zonder rechterlijke toets in Nederland – dus sneller – als voldaan is aan vergelijkbare voorwaarden die aan draagmoederschap in Nederland worden gesteld, onder andere:

- Genetische band met (minimaal) één van de wensouders;
- De afstammingsgegevens zijn beschikbaar voor het kind;
- Voorlichting en counseling in Nederland gevolgd door wensouder(s);
- Rechterlijke toets in het buitenland.

Overige elementen wetsvoorstel

- Versterking van het recht op afstammingsinformatie: een algemene wettelijke plicht voor gezagsdragers om een kind te informeren over de afstamming – dus ook buiten draagmoederschapstrajecten. Daarnaast komt er een register voor de opslag van informatie over de afstamming en ontstaansgeschiedenis voor kinderen die worden geboren na draagmoederschap.
- Regels over betalingen bij draagmoederschap: voor Nederlandse trajecten wordt bepaald waarvoor en hoeveel aan de draagmoeder mag worden vergoed en door haar mag worden ontvangen. Het betalen voor het verkrijgen van de verantwoordelijkheid over een kind, het ouderschap, is niet toegestaan.

Draagmoederschap

Wel/niet toegestaan

- Wel toegestaan, juiste stappen
 - Nederlandse wetgeving en Nederlandse openbare orde.
 - Bij niet juiste procedure, risico juridisch ouderschap wensouders niet erkend.
- Niet toegestaan,
 - Openbare oproep draagmoeder (internet/krant), aanbieden als draagmoeder (advertentie internet)
 - (Commerciële) bemiddeling wensouders-draagmoeder
 - Kinderhandel en –koop, wel onkostenvergoeding voor draagmoeder/donor voor gemaakte kosten.
 - Verboden en straffen in art 151b lid 3 Wetboek van Strafrecht.

Draagmoederschap

Buitenland

- België: altruïstisch mag, UZ Gent met strenge regels, niets wettelijk geregeld, onzekerheid, vaak toevlucht buitenland. Lobby voor legalisering.
- Luxemburg, Duitsland en Zwitserland: verboden
- Italië: verboden, ook buitenlandse draagmoeder strafbaar, celstraf of geldboete tot 1 miljoen euro.
- Spanje: verboden, voor buitenlanders niet streng nageleefd, anonieme zaad- en eiceldonoren.
- Portugal: altruïstisch toegestaan voor Portugezen of permanent in Portugal wonend, heterosexueel getrouwd of alleenstaand
- India: commercieel toegestaan als rechten kind gelijk zijn aan rechten biologisch kind, ook anoniem doneren.
- Oekraïne, Griekenland en Cyprus: toegestaan en juridisch geregeld, ook anoniem doneren.
- enkele staten VS: commercieel toegestaan, ook anoniem doneren
- Israël: toegestaan in geval van volledig genetisch kind wensouders

Draagmoederschap

zoektocht

Niet oproepen

Verhaal delen, vrienden en bekenden laten weten dat je je oriënteerd.

Verhaal delen op sociale media of in tijdschrift.

Vaak draagmoeder uit eigen omgeving of via via

Soms buitenland, bemiddeling wel toegestaan, maar ook nadelen.

Draagmoederschap

Ouder/gezag

Ouder voor het leven en daarna.

Familieband, erfrecht, financiële
verantwoordelijkheid, naam en nationaliteit

Nooit meer dan 2 juridische ouders, meerouderschap
voorlopig nog niet aan de orde.

Gezag tot 18 jaar.

Beslissingen school, medisch, opvoeden, verzorgen.

Practische en financiële verantwoordelijkheid

Draagmoederschap

Overeenkomsten

Afspraken en verwachtingen

- Wat is het juridische doel?
- Wie wordt er juridisch ouder?
- Welke praktische afspraken worden er gemaakt?
- Wat zijn onkosten en hoe worden de onkosten vergoed?
- Hoe wordt er met elkaar omgegaan tijdens de zwangerschap?
- Het contact tussen alle betrokkenen en het kind na de geboorte.

Maar wat als:

- Bedenken na tekenen overeenkomst
- Weigeren kind af te staan

Draagmoederschap

commercialisering

Draagmoederschap mag niet commercieel zijn, dat is het uitgangspunt.

Interpretatie:

Er mag geen geld betaald worden aan de draagmoeder
Draagmoeder mag geen financiële motieven hebben.

Betaling van gemaakte onkosten.

Ongemakken, misselijkheid, tijdsinvestering, pijn en dergelijke zijn geen onkosten en kunnen niet worden vergoed.

Medische vrijwilligers, financieel gemotiveerd.

Moeilijk te werven < - - > heil zoeken in het buitenland.

Draagmoederschap

Raad voor de Kinderbescherming

Raad voor de Kinderbescherming ALTIJD betrokken.

1. In de zwangerschap: draagmoeder getrouwd - -> juridische ouders bij de geboorte.

RvdK moet altijd toestemming geven aan de wensouders om kind in het gezin op te nemen.
Een kind zonder toestemming opnemen in een gezin is strafbaar, celstraf of geldboete.

[Artikel 151a Wetboek van Strafrecht](#)

2. Onderzoek naar het belang van het kind, rechter zal RvdK betrekken.

Belang van het kind, juiste procedure, justitieel verleden wensouder.

Draagmoederschap

Internationaal

Niet in eigen land - - > buitenland. Advocaat!

Ethische benadering divers.

Juridisch ouderschap buitenland niet automatisch erkend in Nederland.

Procedure rechtbank.

Meerdere nationaliteiten, advocaten thuislanden, samenwerken.

Zorgvuldige procedure en draagmoederschap/donorovereenkomsten.

Alles goed regelen vóór zwangerschap.

Draagmoederschap

Donoren

1989: Kinderrechtenverdrag: recht te weten wie ouders zijn.

Anonieme donor onwenselijk geworden.

2004: niet meer anoniem doneren in Nederland.

Ook donoren uit het buitenland mogen niet meer anoniem zijn.

Kind moet afkomst kunnen achterhalen,

12 jaar informatie,

16 jaar identiteitsgegevens van donoren.

Draagmoederschap

Denken aan

- de noodzaak van het opstellen van testamenten;
- de toegevoegde waarde van psychosociale- en praktische counseling
- het afsluiten van een overlijdensrisicoverzekering en arbeidsongeschiktheidsverzekering;
- ouderschapsverlof voor wens- en draagouders;
- de mogelijkheid tot het verzekeren van de baby bij een zorgverzekering;
- het verkrijgen van een burger servicenummer voor het kind;
- het inschrijven van het kind op je woonadres in de burger registratie personen;
- het aanvragen van toestemming van de Raad voor de Kinderbescherming voor opname van het kind in het gezin;
- welke geslachtsnaam (achternaam) het kind kan krijgen;
- voogdij;
- bij internationaal draagmoederschap: het verkrijgen van een geldig verblijfsdocument voor het kind.
- etc.

Draagmoederschap

wat komt erbij kijken

- Belang van het kind
- Gelijkwaardigheid van alle betrokkenen
- Ethische vraagstukken bij een traject in het buitenland

Draagmoederschap

counseling

- Kliniek altijd counseling.
 - Wensouders
 - Draagmoeder en partner
 - Eiceldonor
 - Apart en samen.
- Geen kliniek nodig, wel geadviseerd.

Draagmoederschap

Medisch traject

- 2 klinieken voor hoogtechnologisch draagmoederschap:
 - Nij Geertgen en
 - Amsterdam UMC.
- Zwangerschap risico, voorwaarden voor draagmoeder, wensouders en eiceldonoren.
- Beide klinieken behandelen ook man-man koppels.

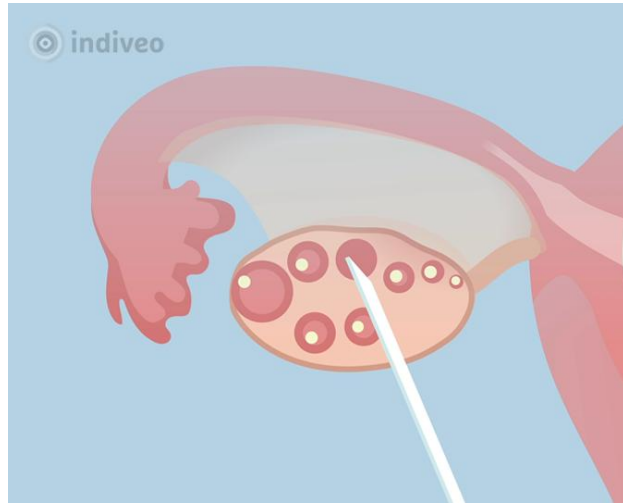

Draagmoederschap

Voorwaarden wensmoeder

1. Afwezigheid van een baarmoeder van de wensmoeder
2. Een ernstige aandoening bij de wensmoeder waardoor zwangerschap potentieel levensbedreigend of ongewenst is voor moeder en/of het kind
3. Man-man paren
4. Afhankelijk van de kliniek en het traject worden er voorwaarden gesteld met betrekking tot bijvoorbeeld leeftijd, BMI, nationaliteit.

Draagmoederschap

Voorwaarden eiceldonor

1. Bij voorkeur jonger dan 36 jaar met een goede eicelvoorraad
2. BMI bij voorkeur onder de 35 waarbij de eierstokken goed bereikbaar zijn
3. Bij voorkeur een voltooid gezin

Draagmoederschap

Voorwaarden draagmoeder

1. De draagmoeder is niet te oud en niet te jong
2. De draagmoeder is lichamelijk en geestelijk gezond. Er mag geen sprake zijn van verhoogd risico op complicaties tijdens de zwangerschap
3. De draagmoeder heeft een voltooid gezin. Ten minste 1 voldragen zwangerschap zonder grote complicaties.
4. De draagmoeder is bereid zich tijdens de periode van behandeling en zwangerschap aan bepaalde gedragsregels te houden, bijvoorbeeld met betrekking tot alcohol, roken en drugsgebruik
5. De partner van de draagmoeder moet schriftelijk instemmen met de beslissing dat zijn partner draagmoeder gaat zijn en dient contracten mede te ondertekenen.

Draagmoederschap

Kosten

1. Onkosten rond de zwangerschap
2. Kosten behandeling
3. Kosten counselor en jurist.

Draagmoederschap

Onkosten zwangerschap

Onkosten zwangerschap

Het is gebruikelijk dat alle onkosten die een draagmoeder maakt rondom de zwangerschap vergoed worden. Denk bijvoorbeeld aan:

- Zwangerschapsvitamines
- Ovulatie en zwangerschapstesten
- Zwangerschapskleding
- Voorbehoedsmiddelen

Maar ook:

- Reis- en onkosten bij de behandeling
- Bijdrage voor gezonde voeding Compensatie van gemiste werkdagen voor de draagmoeder en haar partner, maar ook onregelmatigheidstoelagen, aanpassing van werkzaamheden, inkomstenderving als de draagmoeder ZZP'er is en het missen van bonussen.
- Kosten van extra oppas of schoonmaker bij de behandeling of in de zwangerschap
- Bijdrage (zorg)verzekering, het compenseren van het inzetten van het eigen risico, arbeidsongeschiktheidsverzekering, overlijdensrisicoverzekering , levensverzekering.
- Kosten fysiotherapie of bijdrage sportschool na de zwangerschap
- Het opstellen of aanpassen van een testament.

Draagmoederschap

Kosten behandeling

Bij gebruik eicel draagmoeder:

Eventueel lichamelijk onderzoek vooraf aan de zwangerschap

Soa-onderzoek en onderzoek naar infectieziekten

Materiaal voor zelfinseminatie

Voorbehoedsmiddelen

Bij IVF procedure: 10.000,00 tot 30.000,00 euro. Dit is inclusief behandeling eiceldonor.

Draagmoederschap

Juridisch, counseling, buitenland

- Elke partij eigen jurist om afspraken vast te leggen en in contact met RvdK.
- Counseling verplicht bij gebruik kliniek, anders zeer aangeraden.

Vast uurtarief.

- Bij buitenlandse draagmoeder tarieven zeer wisselend, andere regels en commercieel draagmoederschap niet verboden.

Draagmoederschap

Gezin daarna

Gezin is normaal gezin maar toch ook anders.

- Familie ben je niet alleen als je genetisch verwant bent. Een niet-biologische ouder is net zo'n echte ouder als een ouder die wel een bloedband heeft met het kind. En de draagmoeder (en donormoeder) en eiceldonor behoren ook tot de familie van het kind. De grenzen van 'wie is familie' verschuiven.
- De band tussen ouder en kind is gebaseerd op liefde, veiligheid en vertrouwen. Dat kan niet zonder eerlijk en open te zijn over draagmoederschap en donorconceptie. Bovendien is weten van wie je afstamt een mensenrecht.
- Door van jongs af aan met een kind in gesprek te gaan over draagmoederschap, ontstaat er een sfeer van openheid en vertrouwen. Daardoor kan een kind zich veilig voelen om vragen te stellen.

Draagmoederschap in de Katholieke Kerk

De leer van de kerk tav bevruchting/voortplanting is in 4 principes samen te vatten:

1. Menselijke voortplanting moet plaatsvinden binnen het huwelijk.
2. Gebruik van zaad- of eicellen van een derde is niet toegestaan.
3. De verwekking van nieuw leven dient alleen plaats te vinden in de lichamelijke en geestelijke beleving van de huwelijksband.
4. Verwekking van nieuw leven mag alleen tot stand komen door de huwelijksdaad en niet door een technische vervanging daarvan.

Draagmoederschap past niet in de katholieke kerk.

